

De hype van 2020 die hopelijk dit jaar niet mee terug komt. Overal in Nederland werden door burgers bomen ingepakt met huishoudfolie. De werking was nagenoeg nul en de gemeente stond voor de klus om dit vaak met veel brandharen vervuilde folie weer op te ruimen.

Eikenprocessierups: stilzitten is er niet meer bij

De wettelijke jaarlijkse zorgvuldigheid

Alhoewel Nederland nog in de ban is van Koning Winter, worden op dit moment weer de voorbereidingen getroffen voor de komst van de eikenprocessierups in het voorjaar. De deskundigen zijn het er wel over eens dat de eikenprocessierups voorlopig niet zomaar weer zal verdwijnen uit Nederland. We kunnen ons dus jaarlijks opmaken voor de bekende overlast: jeuk. In uitzonderlijke gevallen ontstaat er letsel aan ogen of luchtwegen. Ook kunnen huisdieren zoals honden en paarden hinder ondervinden. Er zijn ieder jaar veel mensen die met hun klachten naar de huisarts gaan. De boom- en terreinbeheerders zijn degenen die maatregelen treffen om die hinder te beperken, maar waarom eigenlijk?

Auteur: Mr. Jilles van Zinderen

Kelderluik

De maatregelen die boom- en terreineigenaren nemen tegen eikenprocessierups zijn het gevolg van het Kelderluik-arrest uit 1965.¹ Een café werd bevoorraad door een leverancier. De voorraad was in de kelder en het luik naar de kelder stond open. Een gast van het café viel in de kelder. Had deze gast pech of kon hij de leverancier aanspreken voor zijn schade?

Ieder draagt zijn eigen schade, tenzij ...

In beginsel draagt iedereen zijn of haar eigen schade. Dat is alleen anders als op grond van de wet deze schade op een derde kan worden afgewenteld. Ook iemand die (letsel)schade heeft als gevolg van eikenprocessierups heeft dus in beginsel pech. Hij kan een derde pas aansprakelijk stellen als die derde iets onrechtmatigs heeft gedaan. En daar komt dat Kelderluik-arrest om de hoek kijken. De Hoge Raad formuleerde in dat arrest een aantal factoren die kunnen worden gebruikt om te bepalen of iemand wel zorgvuldig heeft gehandeld. Want dat is waar het in die zaak om draaide. Had de leverancier onzorgvuldig gehandeld toen hij het luik liet openstaan? En in het geval van eikenproces-

sierups: heeft de boom- of terreineigenaar wel voldoende gedaan om het gevaar van eikenprocessierups te beperken?

Kelderluik-factoren

Hoe bepaal je nu wanneer een boom- of terreineigenaar zorgvuldig heeft gehandeld? De Kelderluik-factoren zijn maatgevend voor de vraag of iemand onrechtmatig heeft gehandeld door iets te doen of juist iets na te laten. Het gaat om de volgende vragen: hoe waarschijnlijk is het dat iemand niet voldoende oplet of voorzichtig is? Hoe groot is dan de kans dat er daardoor ongevallen ontstaan? Hoe ernstig kunnen de gevolgen van die ongevallen zijn? En hoe bezwaarlijk zijn de te nemen veiligheidsmaatregelen?

Als we de Kelderluik-factoren loslaten op eikenprocessierups, moeten we ons dus eerst afvragen wat er aan oplettendheid en voorzichtigheid van het publiek mag worden verwacht. Ik meen dat boom- en terreineigenaren daarvan niet te veel mogen verwachten. Veel mensen zullen zich tijdens een boswandeling of fietstocht niet realiseren dat ze langs eiken komen, laat staan

Het Kennisplatform Processierups publiceerde in december 2020 het *Juridisch kader inzake de Eikenprocessierups*. Dit juridisch kader is een uitgebreid overzicht waarin senior boomjurist mr. Bas Visser bespreekt welke wettelijke kaders en voorschriften van toepassing zijn als het om eikenprocessierups gaat. Ook de aansprakelijkheid voor eikenprocessierups wordt in dit overzicht uitgebreid behandeld.

dat al die mensen weten dat er eikenprocessierups in kan zitten. De kans dat die mensen last krijgen, kan dan best groot zijn. Dat geldt helemaal als ergens veel eiken staan en veel mensen komen. Over de ernst van de gevolgen durf ik geen uitspraken te doen. Veel mensen bezoeken de huisarts, maar in vrijwel de meeste gevallen gaat het alleen maar om jeuk, die na een aantal dagen verdwijnt. Maar ernstig letsel aan ogen of luchtwegen is niet uitgesloten. Er is er inmiddels een flinke lijst met preventieve en curatieve maatregelen beschikbaar en die lijst wordt elk jaar langer: van het bevorderen van natuurlijke vijanden tot het bespuiten met bacteriën of aaltjes om plaagdruk te voorkomen. En als de rupsen er toch eenmaal zijn, kunnen ze op verschillende manieren worden verwijderd. Een wondermiddel is er echter nog niet. Tegelijkertijd hoeft de boom- of terreineigenaar niet alle maatregelen toe te passen die mogelijk zijn. Dat zou immers onbetaalbaar worden of er zullen veel eiken worden geveld als dat goedkoper is.

En het vellen van veel eiken is een onwenselijke, dus bezwaarlijke veiligheidsmaatregel.

Jurisprudentie

Iemand die schade of letsel heeft door eikenprocessierups, zal hard moeten maken dat de boom- of terreineigenaar heeft nagelaten voldoende maatregelen te nemen. En misschien is dit wel het lastigste onderdeel van het hele debat, want wanneer zijn er (on)voldoende maatregelen genomen? Als advocaat van een boom- of terreineigenaar zou ik graag eens in een procedure aan de rechter de vraag willen voorleggen waarom van mijn cliënt überhaupt maatregelen worden verlangd. Met de boom is immers niets mis. Er zit alleen tijdelijk een plaag in waar mijn cliënt part noch deel aan heeft. Mijn cliënt is ook geen eigenaar van de rupsen. Zou deze plaag niet onder het natuurgeweld moeten vallen dat als overmacht wordt beschouwd, zoals extreem weer of grondverzakkingen? Tot nu toe hebben de rechters anders geoordeeld. Zo vond de Hoge Raad in het Veenbroei-arrest dat de Staat als terreinbeheerder moet waarschuwen voor een gevaar als hij daarmee bekend is, als hij weet dat mensen zijn terrein betreden en weet dat dit gevaar niet steeds zichtbaar en bekend is bij die bezoekers. Als waarschuwen niet volstaat om ongelukken te vermijden, moet er een verbod komen om het terrein te betreden. Het ging bij dit arrest om ondergrondse veenbroei, waaraan bezoekers ernstig letsel konden overhouden. Het wordt aangenomen dat niet alleen de Staat, maar alle terreineigenaren hieraan moeten voldoen.²

De rechtbank in Limburg oordeelde in 2008 dat de gemeente als eigenaar en beheerder van eikenbomen een zorgplicht heeft om de overlast die de eikenprocessierups met zich brengt te voorkomen dan wel te beperken, nu bekend is dat deze rups een gevaar kan opleveren voor de volksgezondheid. Deze zorgplicht omvat volgens

die rechtbank het treffen van voorzorgsmaatregelen voor de gevaren die zich kunnen voordoen. Welke voorzorgsmaatregelen genomen moeten worden, beoordeelt de gemeente zelf, mits de keuze zorgvuldig geschiedt. Daarbij staat voorop dat bij verhoogd gevaar gestreefd moet worden naar afdoende preventieve maatregelen ter voorkoming van het gevaar. Als dat niet mogelijk of te bezwaarlijk is, moet op voldoende effectieve wijze voor het gevaar worden gewaarschuwd, aldus de rechtbank.

Stilzitten is er niet meer bij

Met de beide genoemde uitspraken is komen vast te staan dat boom- en terreineigenaren niet langer kunnen stilzitten als het om eikenprocessierups gaat. Ze zullen voor zichzelf inzichtelijk moeten maken waar hun eiken staan, waar er sprake is van gewone risico's en waar van verhoogd gevaar. En op die laatste locaties zal meer moeten worden gedaan om overlast te beperken dan elders. Dus wanneer ergens meer mensen komen, moet er ook meer worden gedaan. Voor bos- en natuurterreineigenaren schreef de VBNE hiervoor al eens een praktijkadvies. Het uitsluiten van risico's kan in redelijkheid niet worden verwacht, maar als er helemaal niets wordt gedaan, is het aannemelijk dat de boom- of terreineigenaar onrechtmatig handelt. Die kan dan aansprakelijk zijn voor de schade die het gevolg is van het nalaten van voldoende zorg.

BE SOCIAL
Scan, lees & deel!

Mr. Jilles van Zinderen (jilles@hautlegal.nl) is advocaat bij Bomenrecht.nl en Haut Legal en is gespecialiseerd in conflicten over bomen.

Iemand die schade of letsel heeft door eikenprocessierups, zal hard moeten maken dat de boom- of terreineigenaar heeft nagelaten voldoende maatregelen te nemen

¹ HR 5 november 1965, NJ 1966/136

² HR 27 mei 1988, NJ 1989/29